

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ประการที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย และประการสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานและปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนแต่ละขนาด ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มกรงานพื้นฐานอาชีพที่มีต่อการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ประเด็นที่ทำการศึกษา คือ การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งมี 3 ด้าน คือ ด้านการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น มี 10 ประการ ด้านปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มี 4 ประการ และด้านข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มี 4 ประการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยที่เริ่มจากการศึกษาหลักการและทฤษฎีจากเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ศึกษาปัจจุบันปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อนำมาประมวลเป็นกรอบในการวิจัย จากนั้นจึงสร้างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งคณะผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาและมีความเห็นว่าข้อคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ทั้ง 112 ข้อ

และแบบสอบถามปลายเปิดมีความเหมาะสมทุกข้อ โดยมีการแก้ไขปรับปรุงเรื่องภาษาเพียงเล็กน้อย หลังจากนั้น จึงนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 51 คน หลังจากนั้น จึงนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพข้อคำถาม พบว่า ข้อคำถาม ทุกข้อมีค่าดัชนีอำนาจจำแนก (Discrimination Index) คำนวณจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) อยู่ระหว่าง 0.211 ถึง 0.989 และทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ วิเคราะห์โดยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เท่ากับ 0.993 และ 0.925 ตามลำดับ สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.991 แล้วจึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 คน เพื่อรวบรวมข้อมูล สำหรับคุณภาพของข้อคำถามและแบบสอบถามที่ได้จากการนำไปใช้ในครั้งนี้ มีค่าดัชนีอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.205 ถึง 0.811 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.969 และ 0.968 ตามลำดับ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.966 จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และเขียนรายงานการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 5) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการมุ่งสำรวจสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 82 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เช่นเดียวกับตอนที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ และตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยเริ่มจากขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏมหาสารคาม ไปแสดงต่อผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้น จึงได้ประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและโรงเรียนที่กลุ่มตัวอย่างสังกัด แล้วจึงเดินทางไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวม ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer ; SPSS/ PC) โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ (Pairwise Comparisons) โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ

จากการดำเนินงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ไว้ดังนี้

Rajabhat Mahasarakham University

1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

1.1 การดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นทั้ง 10 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 การดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นจำแนกเป็นรายข้อ

การดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นจำแนกเป็นรายข้อของแต่ละด้าน ปรากฏดังนี้

1.2.1 ด้านการจัดระบบข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มี 2 ข้อ ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น และการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับผู้ปกครอง ส่วนอีก 8 ข้อ ที่เหลือมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.2 ด้านการกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มี 3 ข้อ ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ อาชีพในท้องถิ่น การศึกษาในท้องถิ่น และการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มีเพียงข้อเดียว คือ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการจำเป็น ส่วนอีก 3 ข้อที่เหลือ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.3 ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีเพียงข้อเดียวที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ความสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแม่บท สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มีเพียงข้อเดียว คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่วนอีก 8 ข้อที่เหลือ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.4 ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีเพียงข้อเดียวที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การจัดทำคำอธิบายกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มีเพียงข้อเดียว คือ วิทยากร หรือภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ส่วนอีก 6 ข้อที่เหลือ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.5 ด้านการจัดทำแผนการสอน คู่มือครู และสื่อ

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มี 2 ข้อ ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และความสอดคล้องของเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น และสภาพปัญหาความต้องการของผู้ปกครอง ส่วนอีก 8 ข้อที่เหลือ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.6 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีเพียงข้อเดียวที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดสนับสนุนให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ตามศักยภาพและความสามารถของตนเอง สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ ครูมีเวลาในการเตรียมการสอน ส่วนอีก 4 ข้อที่เหลือ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.7 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีเพียงข้อเดียวที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การสำรวจสื่อที่มีในโรงเรียน สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ ผู้เรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ส่วนอีก 3 ข้อที่เหลือ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.8 ด้านการวัดและประเมินผล

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีเพียงข้อเดียวที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบปรนัย สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ การวัดผลโดยใช้แบบทดสอบอัตนัย ส่วนอีก 8 ข้อที่เหลือ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.9 ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่หลักสูตรท้องถิ่น

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทั้ง 5 ข้อ ในด้านนี้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.10 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีเพียงข้อเดียวที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนส่วนอีก 8 ข้อที่เหลือ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีปัญหาในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาในระดับมาก คือ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ สำหรับด้านที่เป็นปัญหาในระดับน้อย มี 2 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ และปัญหาด้านการจัดการส่วนที่เหลืออีกด้านเดียว มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง

1.4 ปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นจำแนกเป็นรายข้อ

ปัญหาในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นจำแนกเป็นรายข้อ ปรากฏดังนี้

1.4.1 ปัญหาด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีปัญหาในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทั้ง 10 ข้อ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.4.2 ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

มีปัญหาในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีเพียงด้านเดียวที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ความพร้อมของวัสดุ ครุภัณฑ์ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนอีก 4 ข้อที่เหลือ มีปัญหาในระดับปานกลาง

1.4.3 ปัญหาด้านงบประมาณ

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีปัญหาในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มี 2 ข้อ ที่มีปัญหาในระดับน้อย คือ การจัดสรรงบประมาณสอดคล้องกับการดำเนินงานด้านหลักสูตร และความคล่องตัวในการใช้จ่ายงบประมาณ ส่วนอีก 3 ข้อที่เหลือ มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.4.4 ปัญหาด้านการจัดการ

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีปัญหาในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มี 8 ข้อ ที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ การวางแผนในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร การประสานงานและความร่วมมือในโรงเรียน การได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ ความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานบริหารหลักสูตร การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องและการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ส่วนอีก 3 ข้อที่เหลือมี ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปฏิบัติการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียน 3 ขนาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการทดสอบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ่ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับปฏิบัติการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 8 ด้าน ที่มีระดับปฏิบัติการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง 8 ด้านดังกล่าว คือ ด้านที่ 1 การจัดระบบข้อมูลพื้นฐาน ด้านที่ 2 การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น ด้านที่ 3 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านที่ 5 การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู และสื่อ ด้านที่ 6 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านที่ 7 การใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านที่ 8 การวัดและประเมินผล และด้านที่ 9 การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่หลักสูตร ส่วนอีก 2 ด้านที่เหลือ คือ ด้านที่ 4 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา และด้านที่ 10 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียนมีระดับปฏิบัติการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

1.6 ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ผลการเปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในโรงเรียนต่างขนาดกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของเซฟเฟ่ พบว่า ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีระดับปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวมสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง มีระดับปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวม สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพที่อยู่ในโรงเรียนต่างขนาดกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อปัญหาการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน

เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากถึง 3 ด้าน คือ

ด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ และด้านงบประมาณ ส่วนด้านบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการ ส่วนอีก 2 ด้านที่เหลือ คือ ด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง และด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาในระดับน้อยที่สุดด้านเดียว คือ ด้านงบประมาณ ส่วนอีก 3 ด้านที่เหลือ คือ ด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ และด้านการจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

1.7 ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น 5 ด้าน ดังนี้

1.7.1 ด้านบุคลากร

กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ในประเด็นที่ว่าควรส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าร่วมการอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.90 รองลงมา คือ ผู้บริหารควรติดตามประเมินผลและนิเทศการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 89.70 และ บุคลากรที่เกี่ยวข้องและชุมชนควรให้การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง คิดเป็นร้อยละ 88.80

1.7.2 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่

กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ในประเด็นที่ว่าควรนำเอาวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.10 รองลงมา คือ ควรส่งเสริมให้บุคลากรนำวัสดุ อุปกรณ์ ที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้พัฒนาหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 89.70 และ โรงเรียนควรมีการจัดสถานที่ ห้องปฏิบัติการ วัสดุ อุปกรณ์ อย่างพอเพียงคิดเป็นร้อยละ 70.60

1.7.3 ด้านงบประมาณ

กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ในประเด็นที่ว่า ลดขั้นตอนในการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและทันต่อความต้องการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.30 รองลงมาเป็น ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 94.40 และควรตั้งงบประมาณและจัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้และให้โรงเรียนบริหารงบประมาณได้โดยอิสระ คิดเป็นร้อยละ 93.90

1.7.4 ด้านการจัดการ

กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ในประเด็นที่ว่าควรจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับการใช้และพัฒนาหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 89.90 รองลงมาเป็น ควรประสานความร่วมมือจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 85.00 และควรบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 91.80

1.7.5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น 4 ด้าน คือด้านบุคลากร เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ลำดับที่ 1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับควรจัดหาวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ลำดับที่ 2 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และลำดับที่ 3 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สำหรับด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ลำดับที่ 1 ควรจัดสรรงบประมาณสิ่งก่อสร้าง เช่น โรงฝึกงาน ไว้เป็นสถานที่ให้นักเรียนฝึกงาน ลำดับที่ 2 ควรจัดหาหนังสือเรียนให้โรงเรียนอย่างพอเพียง และลำดับที่ 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดหาเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอกับจำนวนครู สำหรับด้านงบประมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ลำดับที่ 1 หน่วยงานระดับจังหวัด ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ลำดับที่ 2 ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาหลักสูตรโดยตรง และลำดับที่ 3 ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่นให้เพียงพอ สำหรับด้านการจัดการ กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย

คือ ลำดับที่ 1 ผู้บริหาร โดยควรปรับทัศนคติและปรับพฤติกรรมในการยอมรับการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ลำดับที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับชุมชน และลำดับที่ 3 โรงเรียนไม่ควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องการสนับสนุนด้านการเงินและสิ่งของจากชุมชนเท่านั้น

2. อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้เป็น 4 ข้อ คือ การดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ผลการเปรียบเทียบระดับปฏิบัติการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น และผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับดังนี้

2.1 การดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นทั้ง 10 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิทย์ เสวตวงศ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า โรงเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญถิ๋ว ศรีสุวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษากิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ที่พบว่า สภาพการบริหารและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติ สุมณศิริ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการบริหารหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดดังกล่าว มีการวางแผนหลักสูตร การสนับสนุนหลักสูตร และการตรวจสอบคุณภาพการใช้หลักสูตร มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง จากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้น สามารถอธิบายความได้ว่า แม้ว่าหลัก

สูตรท้องถิ่นจะมีความสำคัญ แต่จากการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวม ของโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย กลับพบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากว่า โรงเรียนจะมีความมุ่งมั่นปฏิบัติและดำเนินการให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น จะต้องอาศัยปัจจัยในเชิงบวกหลายประการ อัน ได้แก่ เจตคติ ประสบการณ์ การตัดสินใจ บุคลากรที่เหมาะสม และมีเวลาปฏิบัติงาน เวลาที่ใช้งบประมาณสนับสนุน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ การติดตามและประเมินผล (ฉวีวรรณ ศรีชัยรัตน์. 2536 : บทคัดย่อ)

2.2 ปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น มีปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิमित ต่อชีวะ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา ที่พบว่า ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดหน่วยงานนี้ ในภาพรวมและรายชั้นตอน อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิทย์ เสวตวงศ์ (2542 : บทคัดย่อ) และอุบล ชมประสพ (2541 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีปัญหาในภาพรวมและรายองค์ ประกอบ อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัญหาด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิमित ต่อชีวะ (2544 : บทคัดย่อ)

ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิทย์ เสวตวงศ์ (2542 : บทคัดย่อ) สุพิศม์ สมศรี (2541 : บทคัดย่อ) และนิคม รัตนจันทร์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เอกสารประกอบหลักสูตร และปัญหาด้านสื่อการสอนมีไม่เพียงพอ

สำหรับปัญหาด้านงบประมาณ มีปัญหาในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมหมาย ปานสันเทียะ (2537 : บทคัดย่อ) ส่วนปัญหาด้านการจัดการ มีปัญหาระดับน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพิศม์ สมศรี (2541 : บทคัดย่อ)

จากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้น สามารถอธิบายความได้ว่า การที่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีปัญหาโดยรวมในการบริหารหลักสูตรในระดับปานกลาง และมีปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ ในระดับมาก แต่ในทางกลับกัน ปัญหาด้านการบริหารจัดการและด้านงบประมาณ กลับพบว่าเป็นปัญหาในระดับ น้อย ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดนี้ส่วนใหญ่ มีการดำเนินการบริหารหลักสูตรในระดับปานกลาง และใช้วิธีบริหารจัดการภายใต้ความมีอยู่จริงของบุคลากร และปริมาณงบประมาณ กล่าวคือ โรงเรียนมีงบประมาณและจำนวนบุคลากรเท่าใด ก็ดำเนินการตามทรัพยากรที่มีอยู่

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยที่ว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีปัญหาในระดับมาก ในด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่า ในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น จะต้องมีความพร้อมของเอกสารประกอบหลักสูตร รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และจะต้องมีอาคารสถานที่ที่ใช้ดำเนินการ จึงจะสามารถบริหาร พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมาได้

2.3 ผลการเปรียบเทียบระดับปฏิบัติการการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็น หัวข้อ 2 ดังนี้

2.3.1 ผลการเปรียบเทียบระดับปฏิบัติการการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น

โดยรวม

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการดำเนินงาน โดยรวมแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการดำเนินงานที่

แตกต่างกันดังกล่าวเป็นผลมาจากความแตกต่างกันของจำนวนงบประมาณที่ได้รับ จำนวนบุคลากรที่มีอยู่และบริบทของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความแตกต่างกันนั่นเอง

2.3.2 ผลการเปรียบเทียบระดับปฏิบัติการการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น

เป็นรายด้าน

จากผลการวิจัยนี้พบว่า การดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ใน 8 ด้าน ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540 : บทคัดย่อ)

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า การที่โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีการดำเนินการบริหารหลักสูตรที่แตกต่างกันถึง 8 ด้าน ก็เพราะว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความพร้อมในด้านงบประมาณและบุคลากรที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากการที่หน่วยงานต้นสังกัด ได้ทำการจัดสรรงบประมาณและกำหนดจำนวนครูโดยอิงจำนวนนักเรียน ดังนั้น จึงทำให้โรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีจำนวนนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ได้รับงบประมาณและมีปริมาณของบุคลากรที่มากกว่าโรงเรียน 2 ขนาดดังกล่าว

ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า การดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน 3 ขนาด ในด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา และด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า โรงเรียนทุกขนาด มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน

สำหรับผลการวิจัยนี้ สามารถอธิบายได้ว่า กระบวนการจัดทำคำอธิบายรายวิชา เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเหมือนกัน กล่าวคือ โรงเรียนจะต้องดำเนินการในรูปแบบคณาจารย์ โดยศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแม่บท ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา คาบเวลาเรียน จากนั้นจึงเขียนคำอธิบายรายวิชาตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท ระบุแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา จัดทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดประกอบการจัดทำรายวิชา ทั้งนี้รายวิชาที่จัดทำขึ้นใหม่จะต้องไม่ซ้ำซ้อนกับเนื้อหาที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรแม่บท ดังนั้น เมื่อกระบวนการจัดทำคำอธิบายรายวิชา มีขั้นตอนที่เหมือนกัน การดำเนินการของโรงเรียนทุกแห่ง จึงเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ที่ผลการวิจัยปรากฏว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีการดำเนินการไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่า โรงเรียนทุกแห่งมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ในแนวทางที่คล้ายกัน ดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานในด้านนี้มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง นั่นเอง

2.4 ปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น

จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่อยู่ในโรงเรียนต่างขนาดกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อปัญหาการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมหมาย ปานสันเทียะ (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง มีกาปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับข้อค้นพบนี้ สามารถอธิบายได้ในทำนองเดียวกันกับหัวข้อ 2.3.2 นั่นคือ ด้วยเหตุที่โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีความแตกต่างกันในด้านปัจจัยและบริบทของโรงเรียน ทำให้มีปัญหาในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในระดับที่แตกต่างกันด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้ข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นครูผู้สอนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ดังนั้น หากมีผู้สนใจที่จะผลการวิจัยไปใช้เพื่อจุดประสงค์ใด ๆ ควรคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มประชากรในงานวิจัยนี้ด้วย ในที่นี้ ผู้วิจัยใคร่ขอให้ข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นหลัก คือ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ตามลำดับดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 สำหรับหน่วยงานระดับกระทรวง หรือระดับกรม

จากผลการวิจัย พบว่า ความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรท้องถิ่นของบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานระดับกระทรวง หรือระดับกรม ควรได้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครู ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรมากกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งควรจัดสรรเวลาหรือกำหนดจำนวนคาบในการสอนที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อที่ครูจะได้มีเวลาในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองนักเรียน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ในการกำหนดความต้องการจำเป็น โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการและชุมชน ในระดับน้อย ดังนั้น หน่วยงานระดับกระทรวง หรือระดับกรม จึงควรได้มีการจัดอบรมให้ความรู้ และให้คำแนะนำที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของบุคลากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วย

3.1.2 สำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในสังกัด

1) จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยรวมและรายด้าน ดังนั้น หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายในจังหวัดหนองคาย ควรได้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นให้อยู่ในระดับที่มากกว่าที่เป็นอยู่ สำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในสังกัด ควรเพิ่มการส่งเสริมสนับสนุน โดยเฉพาะองค์ประกอบพื้นฐานการดำเนินงาน คือ บุคลากร สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณและระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความเอาใจใส่ ปรับปรุง การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการจัดประชุมชี้แจงให้ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการพัฒนา

หลักสูตรในท้องถิ่นให้เข้าใจชัดเจนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับโรงเรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ควรจัดให้มีการอบรม ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนตามจุดหมาย และแนวดำเนินการของหลักสูตร

2) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ควรจัดตั้งศูนย์พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในฝ่ายพัฒนางานวิชาการ หน่วยงานนิเทศก์ ดำเนินการในรูปคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับจังหวัด มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม กำหนดแนวทางในการพัฒนา และเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น พร้อมทั้งกระจายเครือข่ายความรู้ ไปยังระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน ให้สอดคล้องไปเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ควรจัดโครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาต่อเนื่อง ด้วยการจัดอบรม สัมมนา หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการระยะสั้นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นประจำทุกปี และส่งเสริมให้มีการนำหลักสูตรท้องถิ่นที่บุคลากรในสังกัด ได้พัฒนาขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปีด้วย

4) ควรจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการเฉพาะให้เพียงพอและตรงตามสภาพจริงของการดำเนินการของแต่ละโรงเรียน

5) ควรจัดกิจกรรมประกวดเพื่อยกย่องประกาศเกียรติคุณและเผยแพร่ผลงานโรงเรียนดีเด่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมขวัญและกำลังใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น คัดเลือกผู้บริหารที่บริหารหลักสูตรท้องถิ่นดีเด่น ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานด้านนี้ และประกาศยกย่องเกียรติคุณ ให้รางวัล เป็นต้น

6) ปรับปรุงระบบ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7) จัดให้มีการศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำแนวทางดำเนินงานที่ดีมาใช้ในโรงเรียนของตน

3.1.3 สำหรับโรงเรียน

- 1) ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน เพื่อวางแผน อำนวยการ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจัง
- 2) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อจะได้หลักสูตรระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น โดยแท้จริง

3.1.4 สำหรับผู้บริหาร

- 1) ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ควรแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยพิจารณาคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องที่ได้รับมอบหมายอย่างแท้จริง และมีความรู้พื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ไม่ควรมอบหมายให้ครูคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพราะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่จำเป็นต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายตั้งแต่การคิด การดำเนินงาน และการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น
- 2) ได้มีการจัดอบรมและนำครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

3.1.5 สำหรับครูผู้สอน

- 1) ควรแสวงหาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น
- 2) ควรจัดทำทะเบียนวิทยากรภายนอกหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความชำนาญการแขนงวิชาต่าง ๆ เพื่อจะได้นำมาร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น
- 3) ควรได้มีการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินพฤติกรรม การปฏิบัติงานจากการปฏิบัติจริง เพราะจากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงใช้แบบทดสอบปรนัยในการวัดผล

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรได้มีการศึกษาในหัวเรื่อง หรือประเด็น ต่อไปนี้

3.2.1 ควรศึกษาโดยใช้วิธีการอื่น ๆ นอกเหนือจากแบบสอบถาม เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างและสามารถสร้างความเข้าใจในคำตอบที่ผู้ศึกษาต้องการได้ตรงกับความเป็นจริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ควรสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการงานวิจัยให้เหมาะสมกับธรรมชาติ หรือลักษณะของข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการ เพื่อจะได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้มากขึ้นและจะได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรทำวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา

3.2.3 ควรศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาโดยการเพิ่มตัวแปร อายุ เพศ และสถานที่ตั้งของโรงเรียน

Rajabhat Mahasarakham University

3.2.4 ควรได้มีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของบุคลากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและเป็นตัวอย่างให้แก่บุคลากรท้องถิ่นในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

3.2.5 ควรศึกษาเปรียบเทียบความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นในโรงเรียนระหว่างเขตการศึกษาต่าง ๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาพัฒนาคุณภาพงานทางวิชาการของบุคลากรในโรงเรียน

3.2.6 ควรศึกษาโดยแยกลักษณะของกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นในแต่ละกิจกรรมออกมาศึกษา เพื่อให้ผลการวิจัยที่มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด ในสภาพที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เพื่อผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการวิจัยเหล่านี้มาวิเคราะห์และหาทางส่งเสริมกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จอยู่แล้ว ให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น หรือกิจกรรมที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จจะสามารถพัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้ยิ่งขึ้น

3.2.7 ควรมีการศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ประชากรมีขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่ต่างกัน ออกไป

3.2.8 ควรศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ เช่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มทักษะภาษาไทย และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

3.2.9 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ ควรได้มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ในขอบเขตจังหวัดเพื่อค้นพบประเด็นปัญหาและโอกาสในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความ เหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2.10 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน เพื่อค้นหาแนวทางการ แก้ไขปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.2.11 ควรได้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สามารถปลูกฝังค่านิยม หรือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ชุมชน หรือท้องถิ่นต้องการ

3.2.12 ควรได้ทำการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) เพื่อศึกษา เกี่ยวกับการนำอาชีพที่สำคัญในท้องถิ่นมาเป็นเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีการบูรณา การในวิชาต่าง ๆ ทุกกลุ่มประสบการณ์ หรือควรได้ทำวิจัยเชิงพัฒนาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ หรือควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการ ฝึกอบรมผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาบุคลากรทาง การศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.13 ควรได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา หรือกระบวนการบริหาร หลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาต่างสังกัด หรือต่างกรม รวมทั้งการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ในระดับอื่น เช่น มัธยมศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงในกลุ่มประสบการณ์อื่น หรือรายวิชาอื่น เพื่อจะ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นที่หลากหลาย และทราบความเหมือน หรือ ความต่างของการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดจากผู้บริหารต่างองค์กร